

Vukmirica: Možete misliti. Crveni pasoš. Zadnji Francov govor. U ilegalnoj organizaciji. Međunarodni embargo svih sportaša i kulturnih događaja. A Mladen fotka. On fotka, a pištolj meni u glavu. Da, bili smo dobar tandem.

ponoć i rekao: „I ja sam uzbuđen, pa sam došao da budem s vama, samo vi probajte, bit će sve u redu...”

Vuk: Te tri stranice teksta bile su iz sabranih djela i sami smo ih preveli. Krenuli smo iz klaunova prema riječima. U toj dominaciji gavelijanstva: *talking heads*, mirna tijela – što je isto umijeće, nama to s riječima nije išlo, nismo kužili, dolazili smo kao nova generacija, Hendrix i te skroz druge priče. Kao da se dogodila smjena generacija. Evo jedan od školskih primjera tog nesporazuma. Nama je došao jedan profesor i govorio da moramo urlati taj heksametar kao da nas sluša 10 000 ljudi. Mi nismo uopće shvaćali zašto on traži od nas da urlamo i onda smo iz protesta uzeli dvije gítare i otpjevali te heksametre na muziku *The House of Rising Sun*: „Ooo, evo, već deseta godina teče nam, oootkako veliki Prijamu dušmani, Kralj Agamemnon i brat mu Menelaj...” Totalni nesporazum s tim profesorom koji je tražio da urlamo. Onda sam zamolio profesora Vanju Dracha, jer sam se znao s njim, da me presluša, i ja to izgovorim, on me presluša, i kad sam ga pitao što da radim, rekao mi je: „Ništa, kad si na satu urlaj kako se traži, a na ispitu izvedi ovako.” Taj nesporazum nije bio malen...

Vasary: Ja ne bih rekao da smo mi bili neki buntovnici, to s pokretom nama je bilo bliže, jasnije. Sjećam se Strindberga na glumi druge godine: *Mrtvački ples*, ništa nisam kužio... ali genijalan komad.

Vuk: Imali smo nabrijani visoki kriterij, internacionalni kazališni festival na koji dolaze vrlo moderne predstave, a oni kod kuće sad od tebe traže *talking heads*! Ja sam se nakon druge godine htio ispisati s Akademije. Osjećao sam to kao gubljenje vremena. Mislio sam da bi bilo bolje da se izdvojimo kao grupa, jer moje je uvjerenje iz onog

doba bilo da su kazališne grupe mogle biti samo pri nacionalnim kućama. Jedino su nacionalne kuće imale takvu strukturu da to mogu podnijeti. I zapravo se to i dogodilo, jer nam je najveću podršku dao Marin Carić kao direktor jednog festivala u Splitu i nacionalne kuće u Splitu. Tamo smo ipak imali najveću podršku, a on je bio učenik Georgija Para s kojim je lci surađivala, čovjeka koji je ipak bio neki donositelj dobrih vijesti i čovjek koji je otvarao prostore. Paro, Carić, Vjeran Zuppa, to su bili neki ljudi koji su nam otvarali prostor. U to vrijeme se dešavaju neke vrlo važne predstave, kao *Grbavica* u režiji G. Para, koje nastaju kao neka vrst profesionalnog traženja nekog daljnjeg, slijedećeg, koraka; i normalno da sam kao mladi čovjek bio bliže tome. I za mene najveći paradoks; u tom Teatru &TD gledam genijalne glumce i maknem se tri tramvajske stanice u Gavellu i gledam istog tog glumca – očaj.

Vasary: Ma bilo je i u Gavelli dobrih predstava (*Kraljevo, Mockinpott...*). Vuk je uvijek jako vukao. Ja sam pratio i više propitivao... Ali on je imao tu bitnu i korisnu i potrebnu žicu... koju sam ja pomagao naštimati.

Vuk: Reci lijepo, bio sam glup!

Vasary: Bili smo dobar tandem.

Vuk: Interesantno je kako se sjećamo različitih stvari. Mladen uvijek pamti lijepe trenutke. Ali nije baš kužio politički kontekst. Naprimjer. Ista, ili gotovo ista procedura bila je te 1975. za ulazak u komunistički SSSR i fašističku Španjolsku. Mi u Madridu igramo *Pozdrave* u organizaciji komunističke partije Španjolske u ilegali. Odvija se veliki miting u Madridu na kojem *generalissimus* Franco drži zapravo svoj posljednji govor. Mi u hotelu koji je blizu tog trga i prolazi neka povorka policajaca koji štrajkaju nezadovoljni plaćama. Kao: „mi mlatimo narod, a vi nas slabo plaćate.” I naravno, Vasary s balkona hotela ide fotografirati tu povorku. I neka dvojica koji su to primjetili pojavili su se na vratima naše sobe za minutu. I neki divlji tip drži pištolj uperen u moju glavu i urla da damo fotoaparat s kojim smo slikali. I ja u *slow motionu* s rukama u zraku dajem svoj fotoaparat iz kojeg tip izvadi film. Čovjek sa recepcije plakao je i molio da nam ništa ne naprave, jer smo internacionalni gosti. Možete misliti. Crveni pasoš. Zadnji Francov govor. U ilegalnoj organizaciji. Međunarodni embargo svih sportaša i kulturnih događaja. A Mladen fotka. On fotka, a pištolj meni u glavu. Da, bili smo dobar tandem.

Zijah A. Sokolović

Bakterija protiv stvarnosti

Gledajući predstavu *Pozdravi*, shvatio sam da glumac mora biti ličnost, da glumac mora biti pametan i obrazovan jer jedino takav, u ansamblu ličnosti, može odbraniti ideju „praznog prostora”.

Kada sam tih mjeseci 1974. pripremao svoj diplomski rad *Ex Ponto* Ive Andrića, bio sam duboko u samoći svog svijeta, čije granice je tako čvrsto izgradio pozorište. Sam u moru proze, u samoći glumca koji je nosio dva ogromna kofera, puna teških i uvjerljivih dokumenata o prolaznosti i svijeta i pozorišta i glumca. Svoju pozorišnu samoću i u tekstu i na sceni pokazivao sam bojama kao glumačkim sredstvom da se ne bih zauvijek izgubio u samoći *Ex Ponto*. Osjećao sam da sam u prostoru gdje je življenje ograničeno jer je kisik potrošen samim trajanjem predstave...

Pozdravi

A onda, kada čovjek luta i ide prema svjetlu, u praznom prostoru, ugledao sam *Pozdrave*. Gledao sam nešto što do tada nisam vidio. Gledao sam jedan drugi oblik samoće. Samoće pune pokreta, skakanja, trčanja, uzvikivanja, dodirivanja, pjevanja, ludovanja, smijanja. Gledao sam jednu ogromnu otvorenu samoću koja se radovala svom postojanju. Do tada nisam znao da se samoća može negirati javnim pojavljivanjem.

Ivica Boban

Pa ovo su glumci, koji se raduju i zato što su glumci i zato što igraju i zato što šire granice pozorišta i što prazan prostor za igru postaje kosmos. Gledao sam otvoreno pozorište koje nema ni vrata ni prozora. Ovo je predstava koja spašava pozorište od prolaznosti. Osjetio sam kroz pred-

stavu hiljade i hiljade pitanja kao da sam enciklopedija. Osjetio sam, odjednom, da tako mnogo znam o svemu i svačemu, ali ništa konkretno. Odgovorio sam na stotine teških pitanja, kao da sam ostario. Odgovorio sam na sve ono o čemu nisam znao i o čemu me je bilo sramota odgovarati. Osjetio sam da znam nešto, nešto, ali ništa konkretno.

Eugène Ionesco.

Prvi put sam vidio „prazan prostor”. Prvi put je, za mene, čovjek-glumac u tom praznom prostoru postao sredstvo da se uzburkaju osjećanja zagubljena i zaboravljena ili tek otkrivena i da se misli sudaraju kao atomi. Tada sam shvatio da sam i ja, u stvari, taj glumac! Ja sam bakterija protiv stvarnosti.

Poslije *Pozdrava* ništa više u pozorištu neće biti kao što je bilo.

Gledajući predstavu *Pozdravi*, shvatio sam da glumac mora biti ličnost, da glumac mora biti pametan i obrazovan, jer jedino takav, u ansamblu ličnosti, može odbraniti ideju „praznog prostora”.

Mladen Vasary! Željko Vukmirica! Darko Srića!

Pozdravi za nešto što je bilo i pozdravi za nešto što će biti!!

P.S. nekoliko godina kasnije, poslije *Pozdrava*, tačnije 1978., nastala je predstava *Glumac...je glumac...je glumac*, koja se još uvijek igra ...